

Verdere opmerkingen bij het voorliggende voorstel waarvan indiening wordt afgeraden

Inschrijving thuisonderwijs

De formulering 'de inschrijving als leerling voor thuisonderwijs' roept vragen op. Bij wie wordt de leerling ingeschreven? Er is immers geen sprake van een school en de eindverantwoordelijkheid ligt bij de ouders.

Onderwijs grotendeels in het Engels onbelemmerd toestaan

Het is onwenselijk dat er in het voorstel zeer weinig ruimte wordt gegeven voor primair onderwijs dat grotendeels in het Engels wordt gegeven. Uit de verwijzing naar artikel 13a WPO¹ blijkt dat dit percentage maximaal 15% is. Hoe dient dit het belang van onze kinderen?

De keuze om al dan niet een groot deel van het onderwijs in het Engels te geven, is aan de ouders (zie ook het al eerder geciteerde uitgangspunt op pagina 23 van de voorstellen). Het is zeer goed mogelijk om een groot deel van het onderwijs in het Engels te geven en de kinderen tegelijkertijd goed voor te bereiden op Nederlands hoger onderwijs als hun vermogens dat toelaten. Deze mogelijkheid is alleen al wenselijk vanwege het feit dat er in het Nederlands geen thuisonderwijsmethoden worden uitgegeven.

Het huidige voorstel werpt ook onnodige drempels op voor expats die tijdelijk in Nederland verblijven. Daarnaast zijn veel gezinnen die thuisonderwijs geven internationaal georiënteerd, niet op dezelfde wijze als internationale scholen, maar wel op zodanige wijze dat het al met al de toepassing van artikel 9, lid 14, op de thuisonderwijssituatie rechtvaardigt. De mogelijkheid om een groot deel van het onderwijs in het Engels te geven, komt de ontwikkelingskansen van onze kinderen ten goede en bereid hen in combinatie met gedegen onderwijs in de Nederlandse taal juist uitstekend voor op een doorstroom naar hoger onderwijs in binnen- of buitenland als hun vermogens dat toelaten.

Onderwijs in een andere taal dan de in artikel 13 en 13a WPO met name genoemde talen

Hoewel het voor onszelf niet van toepassing is, wil ik u graag attenderen op een discrepantie tussen de voorgestelde tekst en de toelichting. Op pagina 44 stelt de regering: 'Overigens staat het ouders of verzorgers altijd vrij om naast het thuisonderwijs dat dient te voldoen aan deze wettelijke minimumeisen ook nog onderwijs te verzorgen in een andere taal. Dat vormt dan echter geen onderdeel van het thuisonderwijs in de zin van de Leerplichtwet.' Dit lijkt een maatregel die met name beoogt onderwijs in door de regering niet gewenste talen te voorkomen. Dit is onmogelijk, omdat scholen wel de mogelijkheid hebben om in andere talen les te geven (zie WPO artikel 9, artikel 13) en dit artikel blijkens het voorgestelde artikel 15d onder a ook van toepassing is op thuisonderwijs. Het is zeer bevreemdend als dan volgens de toelichting met dat deel van het

---

¹ WPO 13a In afwijking van het dertiende lid kan een deel van het onderwijs worden gegeven in de Engelse, Duitse of Franse taal tot ten hoogste een bij algemene maatregel van bestuur vast te stellen percentage per schooljaar.

onderwijs niet voldaan kan worden aan de leerplicht. Hier is de toelichting strijdig met het voorgestelde artikel.

Verder over het gebruik van andere talen: het argument dat de inspecteur het plan moet kunnen lezen, is niet valide. Er kan immers desgewenst worden gevraagd dat het onderwijsplan in beginsel in het Nederlands moet worden opgesteld dan wel door een beëdigd vertaler in het Nederlands moet worden vertaald ten behoeve van toezicht?

Eindtoets Primair Onderwijs

De voorgestelde eindtoets PO doet weinig recht aan thuisonderwijs. Juist binnen thuisonderwijs is het voor een kind mogelijk om te floreren op punten waar het heel sterk in is en gestaag te werken aan punten waar het meer inspanning voor nodig heeft. Een verplichte eindtoets kan in het bijzonder voor kinderen met een asymmetrisch ontwikkelingsprofiel een barrière vormen die niets te maken heeft met de kwaliteit van het gegeven onderwijs. Het is bovendien een eis die nog weer komt bovenop de toegangseisen en de voortgangseisen die aan de ouders gesteld worden. Ik blijf herhalen dat het bij thuisonderwijs gaat om gezinnen, niet om instituten en evenmin om b3-scholen. Alles moet worden gedaan door de ouders zelf en dat is heel goed mogelijk als de voorwaarden redelijk zijn.

Het heeft er nu de schijn van dat de Inspectie op haar beurt gecontroleerd wordt door onze kinderen een toets te laten afleggen en zo te kijken of de goed bevonden plannen en onderwijssituaties wel daadwerkelijk goed genoeg waren voor het gewenste resultaat. In een school hebben toetsen mede een functie doordat er overzicht gehouden moet worden over een grote groep kinderen. Ze hebben met name ook waarde voor de ouders zelf, omdat zij objectieve informatie willen over de voortgang van hun kinderen. Toetsen hebben binnen het thuisonderwijs echter een andere rol (examentraining, leren toetsen te maken met het oog op hoger onderwijs) en een thuisonderwijzer is niet primair afhankelijk van toetsen om de voortgang in het oog te houden. De overheid zou kunnen vragen om een eindtoets PO als ouders hun kinderen voor het VO willen inschrijven bij een school, maar voor een kind dat zijn onderwijsloopbaan thuis continueert, zou in het huidige voorstel moeten worden volstaan met het oordeel van de inspectie of een organisatie uit het maatschappelijk middenveld.

Onderbrekingen in de onderwijstijd?

De verplichting om onderbrekingen in de onderwijstijd door te geven aan de inspectie is vreemd en getuigt opnieuw van gebrek aan kennis en inzicht in de thuisonderwijspraktijk. Dit gaat weer uit van wantrouwen. Ouders moeten een plan indienen, ouders moeten na een jaar aangeven welke vorderingen een kind heeft gemaakt en dan moeten ouders ook nog de onderbrekingen in de onderwijstijd doorgeven? Wat is de rationale hier achter? Waarom een dergelijke Big Mac aan overheidsmaatregelen? Als ouders een plan hebben en inzicht geven aan de Inspectie of een

organisatie in het maatschappelijk middenveld over de voortgang van de kinderen of deelnemen aan een vorm van kwaliteitsborging is deze extra eis een overbodige belasting. Zijn er twijfels over de kwaliteit van het onderwijs, dan kan op dat moment door de inspectie of de organisatie uit het maatschappelijk middenveld worden nagegaan waar de knelpunten liggen. De onderwijstijd kan dan meegenomen worden. Het is echter onnodig om alle ouders op voorhand een dergelijke verplichting op te leggen. Ouders en kinderen zijn een gezin, geen school. Ouders hebben plichten, maar net als hun kinderen ook rechten. De verantwoordelijkheden van de ouders gaan hand in hand met een grote mate aan vrijheid om aan die verantwoordelijkheden gestalte te geven en derhalve hun jaar zelf in te delen.

Indienen van een nieuw plan: acht weken voor het nieuwe jaar?

Ook als het gaat om het indienen van het plan voor het nieuwe jaar loop ik er tegenaan dat uitgegaan wordt van verplichtingen voor scholen die niet toegesneden zijn op de thuisonderwijspraktijk. De voorstellen spreken over het indienen van een nieuw plan acht weken voor de start van het nieuwe jaar. Voor een school is dit ongetwijfeld mogelijk, zij kunnen mensen vrijstellen voor het schrijven van de plannen terwijl de onderwijzers lesgeven. Zo zit het niet in de thuisonderwijspraktijk, die acht weken overlappen namelijk deels het nog lopende thuisonderwijsjaar. Uit ervaring kan ik zeggen dat wij van september tot en met juni thuisonderwijs geven. Dat vraagt om wekelijkse en dagelijkse uitwerking van het jaarplan, voorbereiding voor de volgende dag en vastlegging van de werkzaamheden van de dag. Pas na de afsluiting van het thuisonderwijsjaar is er tijd om een nieuw plan op schrift te stellen. Dat plan vormt zich gedurende het jaar wel in mijn hoofd en hier maak ik ook aantekeningen van, maar als het naar de Inspectie of een organisatie in het maatschappelijk middenveld moet, vraagt dat een extra inspanning om het zo te verwoorden dat ook een ander een helder beeld krijgt van wat me voor ogen staat. Dit kan niet tijdens het schooljaar, dan heb je je aandacht nodig bij het lopende onderwijs. De eis om acht weken voor het nieuwe jaar een plan in te dienen is onredelijk en niet in lijn met het uitgangspunt op pagina 23², er is immers geen toestemming nodig om in het nieuwe jaar te starten met het onderwijs. Indienen voor het begin van het nieuwe jaar is daarom redelijker en meer in lijn met de thuisonderwijspraktijk van veel gezinnen dan de geformuleerde eis.

Vrijstelling van rechtswege

Het gestelde op pagina 21 is niet in lijn met de huidige wet.

Overigens stellen rechters hoge eisen aan de motivering van het beroep op vrijstelling op grond van artikel 5, onder b, van de Leerplichtwet. Op grond van de motivering door de ouders moet helder zijn dat de bedenkingen de richting van het onderwijs betreffen. Het gewicht van de bedenkingen mag daarbij blijken de wetsgeschiedenis niet worden getoetst. Bedenkingen tegen de soort van het onderwijs, tegen de leerplicht als zodanig of tegen de wettelijke inrichting van het onderwijs vallen niet onder bedenkingen tegen de richting. De ouders die zich op de vrijstelling beroepen, dienen volgens deze vaste jurisprudentie duidelijk

---

² 'Ook impliceert de vrijheid van onderwijs dat er geen voorafgaande toestemming nodig is voor het geven van onderwijs. Bij het stellen van regels aan het thuisonderwijs moeten deze uitgangspunten worden gerespecteerd.'

aan te geven welke bedenkingen zij hebben bij het onderwijs op de scholen die zich binnen redelijke afstand van hun woning bevinden en waarop het kind geplaatst zou kunnen worden, opdat de rechter kan beoordelen of die bedenkingen de richting(en) van het op die scholen gegeven onderwijs betreft.

Rechters spelen géén rol bij de erkenning van vrijstelling, de vrijstelling volgt uit de wet (van rechtswege) als voldaan is aan de eisen van de wet. Dit beroep wordt gericht aan het college van burgemeester en wethouders en behoeft uitsluitend gemotiveerd te worden met artikel 8.2 van de huidige Leerplichtwet. Juist omdat het hier gaat om gewetensbezwaren is er geen beslissende stem aan de overheid toegekend. Voor de zomer heeft de staatssecretaris de gemeenten middels een brief gewezen op de model kennisgeving. De bovenstaande passage is volledig strijdig met de bedoeling van Leerplichtwet 1969, maar beschrijft helaas wel de trieste praktijk die in de afgelopen jaren is ontstaan. De grote aantallen onterechte rechtszaken en de wijze waarop ouders die zich aan de wet houden worden behandeld, heeft ons vertrouwen in de overheid en daardoor ook in deze nieuwe voornemens ernstig geschaad.

Artikelsgewijze becommentariëring

Artikel 15a

Dit artikel legt bij degene die gezag oefent over een jongere die thuisonderwijs krijgt of gaat krijgen de plicht er voor te zorgen dat er sprake is van inschrijving van de jongere als leerling voor thuisonderwijs. De terminologie inschrijven wekt verwarring, aangezien deze gebruikt wordt voor instituten waar men onderwijs kan ontvangen en waar men zich als gegadigde voor dit onderwijs aanmeldt. Hoe dient men zijn kind in te schrijven bij het eigen gezin? Zich laten registreren als leerling voor thuisonderwijs zou ik als alternatieve formulering willen aandragen. Op dit moment verzorgt DUO de registratie. Dit zou ongewijzigd kunnen blijven. Het is zelfs denkbaar dat ouders rechtstreeks met DUO communiceren om de lijnen zo kort mogelijk te houden. Daardoor ontstaat er voor de leerplichtambtenaar eveneens veel sneller duidelijkheid omtrent de status van de betreffende jongeren.

Artikel 15b

Lid 1 geeft aan dat als aan de inschrijvingsverplichting is voldaan, nog geruime tijd in het duister kan worden getast over het definitieve karakter ervan: het heeft in eerste instantie een voorlopig karakter. Men dient bij de inspectie het thuisonderwijsplan in om aan te tonen dat er sprake is of zal zijn van voortdurend thuisonderwijs. Hierbij dient naast een startdatum een vaste geografische plek te worden aangeduid. Blijkens het vervolg lijkt het te gaan om een vast omkaderde plek, een lokaaltje binnen een woning dat als vervanging van het schoolgebouw wordt gezien. Hiermee arresteert de overheid de onderwijsactiviteiten op een dermate benauwende wijze dat voor de bewegingsvrijheid en ontplooiingsruimte van de ingeschrevene gevreesd moet worden. Ik krijg mede uit het vervolg de indruk dat deze locatiebepaling wordt ingevoerd om grip te hebben op de onderwijsactiviteiten met onaangekondigde controles achter de voordeur. Dit is een te grote aantasting van privacy om zonder meer te accepteren. Mijn advies is dan ook deze bepaling te schrappen. De overheid heeft onder meer als taak burgers veiligheid en gemoedsrust te geven. Hierbij past vertrouwen i.p.v. wantrouwen. Zeker als het gaat om ouders die hun verantwoordelijkheid voor het opgroeien van hun kroost voor de volle 100% aanvaarden met het geven van thuisonderwijs. Overheidsbetrokkenheid dient daarom juist bij het reguleren van onderwijs op een andere plek dan op school tot het absolute minimum te worden beperkt.

Ik heb grote moeite met het binden van het thuisonderwijs aan één vaste locatie. Thuisonderwijs is geen onderwijs waarbij thuis de inrichting is. De plek waarop de jongere thuisonderwijs krijgt beslaat de hele leefomgeving die spelend, werkend, reizend en wonend door het kind met zijn relaties wordt ingenomen – in deze steeds kleiner wordende wereld steeds vaker een aanmerkelijk geografisch gebied.

Lid 7 van artikel 15b is een onnodig streng inperkende bepaling. Stel dat er volgens de Inspectie een omissie wordt geconstateerd in het ingediende onderwijsplan, welke zou kunnen worden aangevuld door de indieners, maar waar enige bezinningstijd overheen moet gaan, dan kan voor de indiener plotsklaps voor maar liefst een jaar het doek vallen doordat wordt geconstateerd dat er geen sprake is van thuisonderwijs. Er is geen enkel recht geformuleerd voor een herkansing met de indiening van het onderwijsplan. Dit artikellid heeft de potentie in zich naar willekeur te worden gehanteerd. Dit is niet in het belang van onze kinderen. Thuisonderwijskinderen hebben ook recht op een ononderbroken leerlijn. Switchen van thuis naar school en weer terug in deze situatie is niet wenselijk.

Lid 8 zal leiden tot een stortvloed van Ansichtkaarten, e-mails, tweets en brieven naar de colleges van B&W bij elke verplaatsing van een ingeschrevene voor thuisonderwijs voor dingen als museumbezoek, excursies, etc.. Deze bureaucratische bepaling zal leiden tot administratieve overbelasting van de afdelingen Leerplicht van de gemeenten waarin thuisonderwijzers wonen. Het is minimaal noodzakelijk om duidelijk te definiëren in welke gevallen dit nodig is, want een melding van dag tot dag lijkt ons niet beoogd.

Artikel 15c Onderwijsplan

Het is sympathiek dat de overheid uitgaat van een onderwijsplan bij leerlingen die ingeschreven staan voor thuisonderwijs. Maar de jaarlijkse frequentie dient omlaag te worden gebracht tot driejaarlijks om te voorkomen dat de thuisonderwijzers te veel van hun taak m.b.t. het onderwijs aan de kinderen worden afgehouden en bovendien een te korte horizon hanteren. Afgezien van de betrekkelijke waarde en nut van de voorgestelde bepalingen rond het onderwijsplan, vraag ik mij af of er wel financiële dekking is voor de extra fte's die de Inspectie nodig zal hebben om jaarlijks aan het begin van de zomer de onderwijsplannen van honderden kinderen m.b.t. het aanstaande leerjaar onder de loep te houden. Maar welk probleem wordt er opgelost? Dat blijft onduidelijk.

Artikel 15d Inhoud thuisonderwijs

Artikel 15d heeft als kopje: Inhoud thuisonderwijs. "Inrichting thuisonderwijs" zou beter de lading dekken. In een instelling voor onderwijs is het noodzakelijk eisen te stellen aan het artificieel vormgegeven leerklimaat. Als thuisonderwijzende ouders zoek je een veilige educatieve route met je kind door de leerzame realiteit van het echte leven. Dan blijken niet weinige dingen, de dagelijkse vertrouwde zowel als de bijzonder zeldzame, toereikend bij te dragen aan de educatie van de jongere zoals dat ook geldt voor de opvoeding in algemene zin. Dat onderbreek je niet zomaar met een wekenlange periode. Artikel 15d lid e is daarom overbodig.

Ook hier is het in belangrijke mate onlogisch om artikelen uit de wetten op het primaire en voortgezette onderwijs integraal van toepassing te laten zijn. De eisen rondom de voertaal van het onderwijs zijn onnodig beperkend.

Artikel 15e Eisen aan thuisonderwijzer

Het is een publiek geheim dat de staatssecretaris niets ziet in thuisonderwijs en onderwijsvrijheid slechts interpreteert als 'vrijheid van schoolonderwijs'. Dat vinden we erg jammer en ook niet terecht, zelfs niet als we ons rekenschap geven van de vrees van de staatssecretaris voor ongewenste uitwassen.

De regering staat thuisonderwijs met dit wetsvoorstel op papier toe, maar door de loodzware eisen die thuisonderwijzers praktisch voor de kiezen krijgen, wordt dit meteen een dode letter. Alleen de witte raven onder de ouders komen nog in aanmerking. Dit is te vergelijken met het openstellen van alle wateren als zwemwater, maar alleen voor deelname aan de Nieuwjaarsduik, daarbij aannemende dat dan niemand kan verdrinken, omdat alles dan gebeurt onder toezicht van de reddingsbrigade en de organisatoren. Het zal geen verwondering wekken dat daarmee veel ouders en kinderen in de kou komen te staan.

Het is onbestaanbaar om iemand het recht te ontzeggen zijn eigen kinderen te begeleiden in hun educatieproces omdat hij geen Bachelorsgraad heeft en bovendien een ongeoorloofde inperking van de godsdienstvrijheid op basis van opleidingsniveau. De hoogte van iemands opleiding zegt niets over zijn vermogen zijn kinderen te voorzien in hun educatieve behoeften. Het heeft blijkens onderzoek niets met elkaar te maken. Wel relevant is lef, liefde, offervaardigheid, geduld, wijsheid en genetische verwantschap. Aangezien alleen de laatste feitelijk toetsbaar is, doch als criterium verwerpelijk is te achten, kan beter maar helemaal worden afgezien van het stellen van restrictieve eisen aan de thuisonderwijzer op de manier zoals verwoord in artikel 15e. Het draagt niet bij aan het garanderen van het recht op onderwijs.

Artikel 15f

In de zelfde zin slaat artikel 15f de plank mis door de schoolse situatie één op één te projecteren op de situatie in het gezin. Ik schrijf expres niet 'de situatie thuis', want het gezin kan overal zijn. Waarom dan het "thuis" uit thuisonderwijs er uit te lichten en dat te onderwerpen aan allerlei restricties?

Artikel 15g

Dit artikel is fnuikend, vooral voor grote gezinnen. Zodra één kind van meerdere kinderen uit een thuisonderwijsgezin een keertje langer dan acht weken in het buitenland het onderwijs is geweest mag het niet meer mee met de rest van het gezin als er zich meerdere malen gedurende een goede gelegenheid voordoet voor horizonverbredend onderwijs in het buitenland. Ook is het niet mogelijk deze 6 maanden op te knippen in bijvoorbeeld twee maal drie maanden. Als het aangepaste onderwijsplan voor één keer kan worden goedgekeurd op pedagogische gronden, waarom dan niet voor meer dan één keer? Deze vrijheidsbeperking komt het onderwijs van het kind niet ten goede en zou moeten worden geschrapt.